

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૩૩/૧૯૯૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૂલ ચંદ ત્યાગી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય

વિરુદ્ધ

દેવાયત નાગર ગોજીયા આહીર

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી સોહમ જોશી

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે એચસીએલએસ કમિટી (૪૯૯૮)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી પ્રતીક બી. બારોટ (૩૭૧૧)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૂલ ચંદ ત્યાગી

તારીખ: ૧૨/૦૬/૨૦૨૬

ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક દ્વારા)

૧. અપીલકર્તા - ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, જામનગર (જે હવે પછી “ટ્રાયલ કોર્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૩૬/૧૯૯૬ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૩૦.૦૭.૧૯૯૮ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮(૧) (૩) હેઠળ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે

આરોપીને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યા છે અને તેમને પાંચ વર્ષની સખત કેદની સજા તથા રૂ. ૫૦૦/- નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રણ વર્ષની સાદી કેદની સજા ફટકારી છે તથા આરોપીને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુનામાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે.

૨. હાલના કેસની ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે તારીખ ૦૨.૦૧.૧૯૯૫ ના રોજ સવારે આશરે ૭:૦૦ વાગ્યે, ફરિયાદી ધી વેચવા માટે ધીનો ડબ્બો લઈને પોતાના ઘરેથી નીકળ્યા હતા અને ઘાસચારા સંબંધિત કામ માટે ખંભાળિયા તરફ આગળ વધ્યા હતા. જ્યારે તેઓ વાહનની રાહ જોતા રસ્તા પર ઊભા હતા, ત્યારે આરોપી અને તેનો પુત્ર કરસન દેવાયત ફરિયાદી સમક્ષ આવ્યા અને કરસને ફરિયાદીને પકડી રાખ્યા, જ્યારે દેવાયતે પોતાના ખિસ્સામાંથી છરી કાઢીને તેમના પર આકેધડ હુમલો કરવાનું શરૂ કર્યું. પોતાનો બચાવ કરવાના પ્રયાસમાં, ફરિયાદીએ દેવાયતના પગ પકડી લીધા અને તેને જમીન પર પટકી દીધો. ત્યારપછી, ફરિયાદીએ મદદ માટે બૂમાબૂમ કરી, જેના પર દેવાયત અને તેનો પુત્ર કરસન ઘટનાસ્થળેથી ભાગી ગયા. ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ, આ ઘટના દરમિયાન, દેવાયતે તેમના પર છરીના અનેક ઘા માર્યા હતા જેમાં તેમની પીઠની જમણી અને ડાબી બાજુએ થયેલી ઈજાઓ, તેમની કમર

અને પીઠના નીચેના ભાગમાં ચાર ઇંજાઓ, તેમના જમણા કાંડા પર એક ઇંજા, તેમની ડાબી જાંઘ અને થાપા પર ઇંજાઓ, અને તેમના પેટની ડાબી બાજુએ પાંસળીઓની નીચે છરીનો એક ગંભીર ઘા સામેલ હતો. ત્યારબાદ, ફરિયાદી પોતાના ઘર તરફ આગળ વધ્યા અને તેમના ભત્રીજા માંડવ તથા તેમના મોટા પિતરાઈ ભાઈ તેમને ગાડામાં તબીબી સારવાર માટે ખંભાળિયા લઈ ગયા. ખંભાળિયા ખાતે, હાજર તબીબે તેમને વધુ સારવાર માટે જામનગર લઈ જવાની સલાહ આપી. તે મુજબ, ઇંજાગ્રસ્ત ફરિયાદીને તેમના ભત્રીજા દ્વારા વધુ તબીબી સારવાર માટે ઇરવિન હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યા. ફરિયાદીએ જણાવ્યું કે તેઓ સંપૂર્ણ ભાનમાં હતા ત્યારે તેઓએ હાલની ફરિયાદ નોંધાવી હતી. પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટરે ફરિયાદ નોંધી હતી અને તેથી, વધુ તપાસ માટે તેને જામખંભાળિયા પોલીસ સ્ટેશન ખાતે મોકલવામાં આવી હતી. તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, પોલીસે પંચોની રૂબરૂમાં ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું તેમજ ગુનાવાળી જગ્યાનું પંચનામું તૈયાર કર્યું હતું. પંચોની હાજરીમાં આરોપીઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને મુદ્દામાલ કબજે કરવામાં આવ્યો હતો. તપાસ પૂર્ણ થતાં, વિદ્વાન જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસની કોર્ટમાં આરોપનામું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઘડવામાં આવ્યો હતો. આરોપીઓને તે સમજાવવામાં આવતાં, તેઓએ કોઈ ગુનો કર્યો હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. આરોપીઓએ આરોપ સામે પોતાનો ગુનો કબૂલ કર્યો ન હતો અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી હતી અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

૩. રેકૉર્ડ પરથી જણાય છે કે કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે નીચે મુજબના સાક્ષીઓને તપાસ્યા છે:-

ફ.સા. નં.	સાક્ષીનું નામ	આંક
૧	ડો. બંસીધર ગણપતલાલ	૧૦
૨	ડો. હારુન હાજી ભાયા	૧૪
૩	નિરંજન નર્મદાશંકર દવે	૧૭
૪	મયૂરસિંહ પંચાણજી	૨૦
૫	રાજીબેન મુળુભાઈ	૨૧
૬	ફોગાભાઈ ખીમાભાઈ	૨૨
૭	જશુબેન વજશીભાઈ	૨૪

ફ.સા. નં.	સાક્ષીનું નામ	આંક
૮	પાબુ જેશા	૨૫
૯	બુધીબેન મેરામણ	૨૬
૧૦	સવધીબેન પાબુભાઈ	૨૭
૧૧	કાસમ જુસબ	૨૮
૧૨	સુનીલ મગનલાલ	૩૧
૧૩	પ્રફુલ રણછોડ	૩૩
૧૪	રાજા ભોજા	૩૫
૧૫	દિલીપ કાંતિલાલ	૩૬
૧૬	ગોવિંદ વેજાણંદ	૩૭
૧૭	કાસમ ઓસમાન	૩૮
૧૮	દેવરાજ દામજી	૩૯
૧૯	પ્રભુદાસ મોમૈયા	૪૦

ફ.સા. નં.	સાક્ષીનું નામ	આંક
૨૦	ડો. મનીષ હરીકાંત મેશવાણીયા	૪૫
૨૧	મેરામણ ખીમા	૫૨
૨૨	ડો. વિનયકાંત પ્રેમજીભાઈ ચાવડા	૫૩
૨૩	ભીખુભા ટપુભા જાડેજા	૫૯
૨૪	રવજીભાઈ બદાજીભાઈ	૬૦
૨૫	ચંદ્રવદન વેણીલાલ ત્રિવેદી	૬૭
૨૬	લીલાવતીબેન ભીમજીભાઈ	૭૧
૨૭	બાલકૃષ્ણ અંબાશંકર ભટ્ટ	૭૩

જ. આ ઉપરાંત, ફરિયાદપક્ષે નીચે મુજબના દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે.

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૧	ફરિયાદ	-

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૨	પીએમ માટેની યાદી	૧૧
૩	મરણોત્તર તપાસ અહેવાલ	૧૨
૪	ખીમાના શબનો મરણોત્તર અહેવાલ	૧૩
૫	આરોપીનું બ્લડ સેમ્પલ લેવા અંગેની યાદી	૧૫
૬	બાટલીમાં સીલ કરેલા બ્લડ સેમ્પલ અંગે મેડિકલ ઓફિસર, ખંભાળિયા દ્વારા મોકલવામાં આવેલ યાદી.	૧૬
૭	મુળુ ખીમાનું નિવેદન લેવા અંગે લખાયેલી યાદી	૧૮
૮	ફરિયાદ નોંધી ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે પીએસઆઈ શ્રી દવે દ્વારા મોકલવામાં આવેલ યાદી	૧૯
૯	આરોપીનું ડિસ્કવરી પંચનામું	૩૨

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૧૦	બ્લડ સેમ્પલની બાટલીનો કબજો લેવાનું રિકવરી પંચનામું	૩૪
૧૧	મુળુ ખીમા ચાવડાની સારવાર અંગે ઇરવિન હોસ્પિટલના મેડિકલ કાગળો	૪૬
૧૨	ઇરવિન હોસ્પિટલના મુળુ ખીમા ચાવડાના ઇન્ડોર કેસ પેપર્સ	૪૭
૧૩	મૃતક મુળુ ખીમા અંગે ડોક્ટરનો રિપોર્ટ	૪૮
૧૪	મુળુ ખીમાનું મેડિકલ સર્ટિફિકેટ	૪૯
૧૫	આરોપીનું ઇજા સર્ટિફિકેટ	૫૦
૧૬	આરોપીના એમ.એલ.સી. નં. ૭૨૭/૯૫ ના કેસ પેપર	૫૪
૧૭	આરોપીને ઇરવિન હોસ્પિટલમાં મોકલવા અંગેની ચાટી	૫૫

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૧૮	મુળુ ખીમાના એમ.એલ.સી. નં. ૭૨૮/૯૫ ના કેસ પેપર	૫૬
૧૯	મુળુ ખીમાને ઇરવિન હોસ્પિટલમાં મોકલવા અંગેની યાદી	૫૭
૨૦	પીએસઓ, સિટી બી. દ્વારા પીએસઆઈ ખંભાળિયાને એફ.આઈ.આર. નં. ૦/૯૫ મોકલવા અંગેની યાદી	૬૧
૨૧	સ્ટેશન ડાયરી (નોંધ નં. ૨૫)	૬૨
૨૨	પીએસઆઈ ખંભાળિયાને મોકલેલા એફ.આઈ.આર. નં. ૨૦૩/૯૫ ના કેસ પેપર્સ	૬૩
૨૩	સ્ટેશન ડાયરી (નોંધ નં. ૨૪/૯૫)	૬૪
૨૪	મુળુ ખીમાનું ડેઇંગ ડિકલેરેશન તૈયાર કરવા માટે ઇરવિન હોસ્પિટલમાં નિયુક્ત હેડ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા એક્ટિવિટી મેજિસ્ટ્રેટને લખાયેલી યાદી	૬૮

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૨૫	મુળુ ખીમાનું ડેઇંગ ડિકલેરેશન	૬૯
૨૬	ડેઇંગ ડિકલેરેશન લેવા અંગેની યાદી	૭૦
૨૭	સિટી બી ડિવિઝનની સ્ટેશન ડાયરીની નોંધ નં. ૧૯/૯૫	૭૨
૨૮	ગુનાવાળી જગ્યાનું પંચનામું	૭૪
૨૯	મૃતકનું ડેઇંગ ડિકલેરેશન લેવા અંગેની યાદી	૭૫
૩૦	કલમ ૩૦૨ નો ઉમેરો કરવા અંગેની યાદી	૭૬
૩૧	શર્ટ વગેરેનું રિકવરી પંચનામું	૭૭
૩૨	મૃતક ફોગા ખીમાના કપડાંનું રિકવરી પંચનામું	૭૮
૩૩	મુદ્દામાલ પૃથક્કરણ માટે પીએસઆઈ ખંભાળિયા દ્વારા એફએસએલ જૂનાગઢને મોકલેલ યાદી	૭૯
૩૪	ઓથોરાઇઝેશન સર્ટિફિકેટ	૮૦

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૩૫	મુદ્દામાલ સીલ કરવા અંગેનો પત્ર	૮૧
૩૬	એફએસએલ જૂનાગઢના અભિપ્રાયનો ફોરવર્ડિંગ પત્ર	૮૨
૩૭	એફએસએલ જૂનાગઢનો રિપોર્ટ	૮૩
૩૮	એફએસએલ, જૂનાગઢનો વિશ્લેષણ રિપોર્ટ મોકલવા અંગેનો ફોરવર્ડિંગ પત્ર	૮૪
૩૯	વિશ્લેષણ રિપોર્ટ	૮૫
૪૦	સિરોલોજિક રિપોર્ટ	૮૬
૪૧	મૃતકનું ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું, મરણોત્તર ફોર્મ સિટી બી ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશન, ખંભાળિયાને મોકલવા અંગેની યાદી	૮૭
૪૨	ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું	૮૮
૪૩	હથિયારનો કાયદો અને હુકમ	૮૯

અનુ. નં.	વિગત	આંક
૪૪	આરોપીની ફરિયાદની નકલ	૯૦
૪૫	જામીન અરજી નં. ૭૭૨/૯૫ માટે હેડ કોન્સ્ટેબલ શ્રી બોરાસેના સોગંદનામાની ઝેરોક્ષ નકલ	૯૧
૪૬	જામીન અરજીના હુકમની ઝેરોક્ષ નકલ	૯૨

૫. પુરાવો પૂરો થયા પછી, ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં તેઓએ કોઈ ગુનો કર્યો હોવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેઓ નિર્દોષ હતા.

૬. બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા ધ્યાને લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આરોપીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી મુક્ત કર્યા હતા.

૭. નિર્દોષ છોડી મૂકવાના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ

થઈને અપીલકર્તા - ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા હાલની અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૮. અપીલકર્તા - ગુજરાત રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી સોહમ જોશી અને સામાવાળા - આરોપી તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી પ્રતીક બારોટને વિગતવાર સાંભળવામાં આવ્યા.

૯. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી જોશીએ અપીલની મેમોમાં વર્ણવેલી તે જ હકીકતો રજૂ કરી છે અને એવી પણ રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યા છે, જ્યારે આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુના માટે તેમને દોષિત ઠેરવ્યા નથી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૧૦ થી તપાસાયેલા ડો. બંસીધરના પુરાવાની યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી જેમાં તેઓએ જણાવ્યું છે કે મૃતકને દસ બાહ્ય ઇજાઓ અને નવ આંતરિક ઇજાઓ થઈ હતી અને તેથી આરોપીનું કૃત્ય આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ ના દાયરામાં આવે છે. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૫૩ થી તપાસાયેલા ડો. વી. પી. ચાવડાના પુરાવાની પણ યોગ્ય મૂલવણી કરી નથી, જેમણે જુબાની આપી છે કે તેઓને મૃતકના શરીર પર પાંચ ઘા

જોવા મળ્યા હતા અને આવી ઇજાઓ મૃતકનું મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવા જોઈતા હતા. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળના ગુના માટે સજા લાદતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટે આપેલા કારણો અન્યાયી, અયોગ્ય અને ક્ષતિપૂર્ણ છે અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ તે હદ સુધી સુધારવા પાત્ર છે.

૧૦. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા - આરોપી તરફેના વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે રજૂઆત કરી છે કે મૃતક સામાવાળા - આરોપીના સસરા હતા અને આ ઘટના તારીખ ૨૧.૧૧.૧૯૯૫ ના રોજ બની હતી અને મૃતકનું ચાર દિવસ પછી એટલે કે તારીખ ૨૫.૧૧.૧૯૯૫ ના રોજ અવસાન થયું હતું. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે મૃતક અને આરોપી વચ્ચે મુક્ત ઝઘડા (ફ્રી ફાઈટ) નો કેસ ટ્રાયલ કોર્ટે માન્ય રાખ્યો હતો અને કોઈ ઇરાદો માનવામાં આવ્યો નથી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર તબીબના અભિપ્રાય મુજબ, દસ ઇજાઓમાંથી કોઈ એક સ્વતંત્ર ઇજા મૃતકના મૃત્યુ માટે કારણભૂત ન હતી. તેઓએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપીએ દોષિત ઠરાવવા સામે કોઈ અપીલ દાખલ ન કરવાનું પસંદ કર્યું છે અને આઈપીસીની કલમ

૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળના પરિણામને સ્વીકાર્યું છે અને માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના એવા ચુકાદાઓ છે જે આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષિત ઠરાવવાને વાજબી ઠેરવવામાં આરોપીને મદદ કરે છે.

૧૦.૧ વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે નીચે મુજબની રજૂઆતો પણ કરી હતી:-

“૨. ૩૦૨ આઈપીસી હેઠળ નિર્દોષ છૂટકારો યોગ્ય રીતે સ્થાપિત છે.

કારણ કે રેકૉર્ડ પરના પ્રદર્શિત પુરાવાની સમગ્રતાને ધ્યાનમાં લેતા, ફરિયાદપક્ષનો કેસ મુખ્યત્વે મૃતકના ડેઇંગ ડિક્લેરેશનના રૂપમાં ચાર સંસ્કરણો પર આધારિત છે, સામાવાળા આરોપીને પોતાને ગંભીર ઇજાઓ પહોંચી હતી, આરોપી અને મૃતક વચ્ચેના સંબંધનું સ્વરૂપ અને આ ઘટના પાછળનો હેતુ, નીચેની કોર્ટે મૃતકના પી.એમ. નોટમાં જોવા મળેલી ઇજાઓની સંખ્યા અને સ્વરૂપ તેમજ છરી જેવા હથિયાર વડે તેમના શરીરના જે ભાગ પર ઇજાઓ પહોંચી હતી તેને ધ્યાને લીધી હતી, પરંતુ કેસમાં કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ન હોવાથી, સમગ્ર કેસમાં એવો કોઈ અન્ય સ્ત્રોત નથી જે નીચેની કોર્ટને સ્પષ્ટ ખ્યાલ આપે કે કોની પહેલ અથવા ઉશ્કેરણીથી આ ઘટના બની

હતી, ડેઇંગ ડિકલેરેશનના રૂપમાં મૃતકના ચાર સંસ્કરણો વાંચવા છતાં પણ, ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષસિદ્ધિ અને સજા યોગ્ય રીતે સ્થાપિત છે, બીજી બાજુ, સામાવાળા આરોપીને હત્યા સમાન સાપરાધ મનુષ્યવધ માટે ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૨ ના આરોપમાંથી મુક્ત કરવો તેમજ હત્યાની ચોક્કસ વ્યાખ્યા અને તેના ઘટકોની તપાસ અને ચકાસણી કરવી યોગ્ય છે.

૩. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ બે દષ્ટિકોણ ઉપલબ્ધ હતા.

સામાવાળા આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નિર્દોષ છોડવાને પડકારતી અને સજા વધારવાની અપીલ ન હોય તેવી સીઆરપીસીની કલમ ૩૭૮ હેઠળ રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલમાં, પ્રદર્શિત પુરાવાઓને ઝીણવટપૂર્વક વાંચતા અને આરોપીને ૩૦૪ ભાગ-૨ આઈપીસી હેઠળ દોષિત ઠેરવતી વખતે અને સજા કરતી વખતે, ફરિયાદપક્ષના પુરાવાઓ જેમના તેમ વાંચતા નીચેની કોર્ટ સમક્ષ બે વાજબી દષ્ટિકોણ ઉપલબ્ધ હતા, એક તેમને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૨ હેઠળ સંપૂર્ણપણે દોષિત ઠેરવવાનો અને બીજો માત્ર હત્યા ન ગણાય તેવા સાપરાધ મનુષ્યવધનો કેસ માનવાનો, સામાવાળા આરોપીના હાથે માનવવધ મૃત્યુનો કેસ માનવો એ સામાવાળા

- આરોપીની તરફેણ કરતો દષ્ટિકોણ છે જે નીચેની કોર્ટ દ્વારા
અપનાવવા માટે સ્વીકાર્ય અને સંભવિત જણાયો હતો, તેથી,
સીઆરપીસીની કલમ ૩૭૮ ની હકૂમત હેઠળ બેસીને નિર્દોષ
છૂટકારાને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવતી વખતે અપીલ કોર્ટના દાયરાને
ધ્યાનમાં રાખીને સામાવાળા આરોપીના આઈપીસીની કલમ
૩૦૨ હેઠળના નિર્દોષ છૂટકારામાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.”

૧૦.૨ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે એ.આઈ.આર.

૨૦૨૬ એસ.સી. ૪૪૮ માં નોંધાયેલા શ્રીકૃષ્ણ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય ના
કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.

૧૧. અપીલકર્તાની એવી દલીલ છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં
આવેલા મૌખિક પુરાવાઓને અમાન્ય ઠેરવવામાં કાયદા અને હકીકતની
ભૂલ કરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે નોંધેલા પુરાવાના સંદર્ભમાં સદર દલીલ ધ્યાનમાં
લેવી જરૂરી છે. શરૂઆતમાં, એ નોંધવું યોગ્ય છે કે મૃતક અને આરોપી
સગાં હતા. આરોપી નથીબેનના પિતા હતા, જેના લગ્ન આ ઘટનાના આશરે
એક વર્ષ પહેલાં મૃતકના પુત્ર રાજુ સાથે થયા હતા અને બંને અલગ રહેતા
હતા અને પતિ-પત્ની વચ્ચેના વૈવાહિક વિવાદોને કારણે આરોપીની પુત્રી

પોતાના પિયર જતી રહી હતી અને પોતાના સાસરે પાછી ફરી ન હતી. પરિણામે બંને પરિવારો વચ્ચે તકરાર થઈ હતી. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા દર્શાવે છે કે, ઘટનાના દિવસે મૃતક ખંભાળિયા ખાતે ઘી વેચવાના હેતુથી બે ઢોર સાથે સવારે આશરે ૭:૦૦ વાગ્યે પોતાના ઘરેથી નીકળ્યા હતા અને વાહનની રાહ જોઈ રહ્યા હતા. તે સમયે, આરોપી શૌચક્રિયા માટે બંજર જમીન તરફ જઈ રહ્યો હતો. મૃતકને જોતાં જ બંને વચ્ચે બોલાચાલી થઈ હતી અને ઉશ્કેરાટમાં મુક્ત ઝઘડો થયો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવા પરથી આ બાબત સામે આવે છે. પોતાના તારણો નોંધતી વખતે, ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ સ્વબચાવના બચાવને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢ્યો હતો, કારણ કે કોણ હુમલાખોર હતું અથવા કોઈ પક્ષકારે સ્વબચાવના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કર્યું હતું કે કેમ તે સ્થાપિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ સચોટ પુરાવા ન હતા. એ સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે આ ઘટનાનો કોઈ પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી ન હતો. ફરિયાદ મૃતકની પત્ની દ્વારા નોંધાવવામાં આવી હતી, જેણે પોતે ઘટના જોઈ ન હતી. તેણીને એક વ્યક્તિ દ્વારા જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેણીના ખેતર પાસે ઝઘડો થયો છે, અને આવી માહિતીના આધારે તેણીએ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા પોલીસ સ્ટેશનમાં એફ.આઈ.આર. નોંધાવી હતી. વધુમાં એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે બંને પરિવારો વચ્ચે અદાવત હતી અને તેથી, ખોટી રીતે સંડોવી દેવાની શક્યતાને સંપૂર્ણપણે નકારી શકાય નહીં. તબીબી

પુરાવાનું અવલોકન દર્શાવે છે કે, દસ બાહ્ય ઇજાઓ અને તેની અનુરૂપ આંતરિક ઇજાઓ પૈકી, આઠ ઇજાઓ સામાન્ય સ્વરૂપની હતી અને માત્ર બે ઇજાઓ શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર હતી. જોકે, કોઈ પણ ઇજા તાત્કાલિક જીવલેણ ન હતી, અને મૃતક આખરે બહુવિધ ઇજાઓથી ઉદ્ભવતી ગૂંચવણોને કારણે આશરે પાંચ દિવસ પછી મૃત્યુ પામ્યા હતા. એ પણ મહત્વપૂર્ણ છે કે, તબીબ સમક્ષ હિસ્ટ્રી આપતી વખતે મૃતકે હુમલાખોરનું નામ જાહેર કર્યું ન હતું. આંક ૪૬ પર તબીબી હિસ્ટ્રી નોંધનાર ડૉ. મેશવાણીયાએ જણાવ્યું હતું કે મૃતકે તેમને જાણ કરી હતી કે ગામમાં કોઈ અજાણ્યા વ્યક્તિ દ્વારા તેમના પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે બચાવપક્ષની એ દલીલ પણ સ્વીકારી ન હતી કે મૃતક એટલી આઘાતજનક સ્થિતિમાં હતા કે તેઓ કેઇંગ ડિકલેરેશન આપવા માટે અસમર્થ હતા. સદર દલીલ યોગ્ય રીતે નકારી કાઢવામાં આવી હતી. આ તબક્કે, વિચારણા માટેનો પ્રશ્ન એ ઉપસ્થિત થાય છે કે શું ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં અને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ફરિયાદપક્ષના કેસને સ્વીકારવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૧૨. મૃતકનું પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર આંક ૧૦ પર તપાસાયેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી

નં. ૧, ડો. બંસીધર ગણપતલાલના પુરાવાના અવલોકન પરથી જણાય છે કે તેમની ઊલટતપાસમાં તેઓએ સ્વીકાર્યું હતું કે મૃતકના શરીર પર જોવા મળેલી કેટલીક ઇજાઓ મૃતક ગતિમાં હોય ત્યારે થઈ હોવાની શક્યતા હતી, કારણ કે અન્યથા દર્શાવતા કોઈ ચોક્કસ માપ અથવા વિશિષ્ટ લક્ષણો ન હતા.

૧૩. આંક ૪૫ પર તપાસાયેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૨૦, ડો. મનીષ હરીકાંત મેશવાણીયાના પુરાવાના અવલોકન પરથી જણાય છે કે તેમની ઊલટતપાસમાં તેઓએ સ્વીકાર્યું હતું કે, મૃતકને થયેલી દસ ઇજાઓ પૈકી, આશરે સાત ઇજાઓ ૪૮ થી ૭૦ કલાકમાં રૂઝાઈ જવાની શક્યતા હતી, ખાસ કરીને કારણ કે મૃતકની તાત્કાલિક સર્જિકલ સારવાર કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ, તે ઇજાઓ પોતે મૃત્યુ નીપજાવવાની શક્યતા ધરાવતી ન હતી. પુરાવા વધુમાં સૂચવે છે કે આરોપી તરફથી મૃતકનું મૃત્યુ નીપજાવવાનો કોઈ ઇરાદો ન હતો, તેમજ એવું પણ જણાતું નથી કે આરોપીને એવું જ્ઞાન હતું કે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલી ઇજાઓ મૃત્યુમાં પરિણમવાની શક્યતા ધરાવે છે. કેસની હકીકતો અને તબીબી નિષ્ણાતો તથા અન્ય સાક્ષીઓના પુરાવા ધ્યાને લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ યોગ્ય રીતે પસાર કર્યો છે, જેમાં આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત

ઠેરવ્યા છે અને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નહીં. ટ્રાયલ કોર્ટે ફક્ત ૧૩ થી આગળ સંબંધિત કારણોની ચર્ચા કરી છે અને ચુકાદાના ફક્ત ૧૬ માં ડેઇંગ ડિક્લેરેશનને લગતા મુદ્દા પર પણ વિચારણા કરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે તારણ કાઢ્યું હતું કે ડેઇંગ ડિક્લેરેશન સાચું અને વિશ્વાસપાત્ર હતું અને બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ચુકાદાઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી, સંબંધિત રજૂઆતો પર વિગતવાર ચર્ચા કરી હતી. કપડાંની સ્થિતિ અને મૃતકના શરીર પર મળેલી અનુરૂપ ઇજાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે તારણ કાઢ્યું હતું કે મૃતક અને આરોપી વચ્ચે મુક્ત ઝઘડો થયો હોવાની પૂરેપૂરી સંભાવના હતી. ફરિયાદપક્ષે ઘટનાની ઉત્પત્તિ છુપાવી છે અને મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીઓને તપાસવામાં નિષ્ફળ રહી છે તેવી બચાવપક્ષની દલીલ પણ ટ્રાયલ કોર્ટે ધ્યાને લીધી હતી અને યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી હતી. ફક્ત ૨૭ થી આગળ, ટ્રાયલ કોર્ટે બચાવપક્ષના કેસની વિચારણા કરતી વખતે પૂરતા કારણો અને તારણો નોંધ્યા છે. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતા, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે આરોપીએ તેને ફટકારવામાં આવેલી સજા ભોગવી લીધી છે અને તેને પડકારી નથી, કારણ કે તેણે પાંચ વર્ષની કેદની મુદત પૂર્ણ કરી લીધી છે. આ ઘટના વર્ષ ૧૯૯૫ માં બની હતી અને ત્રણ દાયકાથી વધુ સમય વીતી ગયો છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા, અમારો

એવો દષ્ટિકોણ છે કે આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ નોંધાયેલી દોષસિદ્ધિ સંપૂર્ણપણે વાજબી છે. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા દર્શાવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ પૂર્વયોજિત હુમલો ન હતો. ઊલટાનું, આ ઘટના અચાનક ઝઘડામાંથી ઉદ્ભવી હતી અને મુક્ત ઝઘડામાં પરિણમી હતી. આ ઘટના વહેલી સવારે બની હતી જ્યારે મૃતક ઘી વેચવા ખંભાળિયા જઈ રહ્યા હતા અને આરોપી શૌચક્રિયા માટે બંજર જમીન તરફ જઈ રહ્યો હતો. આવા સંજોગોમાં આરોપી પાસે હથિયાર હોવાની શક્યતા નકારી શકાય નહીં; જોકે, તેણે હત્યા કરવાના પૂર્વયોજિત ઇરાદા સાથે હથિયાર રાખ્યું હતું તેવું સૂચવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી. તે મુજબ, ટ્રાયલ કોર્ટે સ્વબચાવની દલીલ યોગ્ય રીતે નકારી કાઢી હતી અને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ આરોપીની દોષસિદ્ધિ નોંધી હતી. કારણ કે આરોપીએ તેને આપવામાં આવેલી સજા પહેલેથી જ ભોગવી લીધી છે, તે હકીકત પણ વિચારણાને પાત્ર છે. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ, જેના દ્વારા આરોપીને આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ-૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા અને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નહીં, તે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે વાજબી, યોગ્ય અને સંભવિત દષ્ટિકોણ રજૂ કરે છે. તે મુજબ, વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ જરૂરી નથી અને અપીલ ગુણદોષ વિનાની હોવાથી નામંજૂર કરવાને પાત્ર છે.

૧૪. ચુકાદા અને હુકમના અવલોકન પરથી જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓની ચર્ચા કરી છે, અને તેને અપૂરતા અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન ન આપતા ગણાવ્યા છે, માત્ર બે આરોપી વ્યક્તિઓની ઓળખ સિવાય, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા કેસ સાબિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર પૂરતા પુરાવા લાવવામાં આવ્યા નથી. ફરિયાદી અને ડ્રાઇવરના પુરાવાના અવલોકન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ગુનો કરવાના સંબંધમાં મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસ છે અને નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા અને ક્ષતિ નથી.

૧૩. ચુકાદાઓની શ્રેણી દ્વારા સુસ્થાપિત છે કે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃમૂલવણી કરવાની અને પુનઃવિચારણા કરવાની અપીલ કોર્ટ પાસે સંપૂર્ણ સત્તા છે. જોકે, અપીલ કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં આરોપીની તરફેણમાં બેવડું અનુમાન છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો

હોવાથી, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ પામે છે, પુનઃપુષ્ટ થાય છે અને મજબૂત બને છે.

૧૪. વધુમાં, જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો શક્ય હોય, તો અપીલ કોર્ટે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં. વધુમાં, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં દખલ કરશે નહીં સિવાય કે નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત હોય અને જે તારણ પર પહોંચવામાં આવ્યું છે તે કોઈપણ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચી શકાય તેવું ન હોય અને તેથી, નિર્ણયને વિકૃત તરીકે દર્શાવવો પડે. માત્ર બે દષ્ટિકોણ શક્ય હોવાના કારણે, અપીલ અદાલત એવો દષ્ટિકોણ નહીં અપનાવે જે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉલટાવી દે. જોકે, અપીલ કોર્ટ પાસે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે જો તેનો એવો અભિપ્રાય હોય કે નીચેની કોર્ટ દ્વારા પહોંચેલ તારણ વિકૃત છે અને કોર્ટે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે અને રેકૉર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાઓને અવગણ્યા છે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, આરોપી પર જે ગુનાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તે ગુના સાથે સંકળાયેલો છે કે કેમ તે શોધવા માટે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયી નિર્ણય પર

પહોંચવા માટે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની ફરજ અપીલ કોર્ટ પર લાદવામાં આવી છે.

૧૫. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નોંધાયેલા ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં, ખાસ કરીને ફકરા નં. ૪૨ અને ૪૩ માં કાર્યક્ષેત્ર અને સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે, જેની બાદમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા [૨૦૨૨] ૩ એસ.સી.સી. ૪૭૧ માં નોંધાયેલા રાજેશ પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય અને અન્ય માં પુનઃ પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં સામાન્ય સિદ્ધાંતો સ્પષ્ટ કર્યા છે, ખાસ કરીને ફકરા નં. ૨૬ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓના આધારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સામાન્ય સિદ્ધાંતો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે. ત્યારબાદ એ.આઈ.આર. ૨૦૨૪ એસ.સી. ૨૨૫૨ = (૨૦૨૪) ૮ એસ.સી.સી. ૧૪૯ માં નોંધાયેલા બાબુ સાહેબગૌડા રઘુગૌડા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ખાસ કરીને ફકરા નં. ૩૭ થી ૪૦ માં સમાન મુદ્દા પર વિચારણા કરી છે. આથી, અમે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સાથે સંપૂર્ણ સહમત છીએ.

૧૬. માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના [૨૦૨૪] ૯ એસ.સી.સી. ૧૬૯ માં નોંધાયેલા રમેશ

વિ. કર્ણાટક રાજ્ય ના કેસમાં તાજેતરના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ યોગ્ય છે, જેમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા-૨૦ અને ૨૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે અને અવલોકન કર્યું છે:-

“૨૦. આ તબક્કે, નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ કોર્ટની સત્તા અંગે ચંદ્રપ્પા અને અન્ય વિ. કર્ણાટક રાજ્ય માં આ અદાલત દ્વારા તારવવામાં આવેલા સામાન્ય સિદ્ધાંતોનો સંદર્ભ લેવો સુસંગત રહેશે. સિદ્ધાંતો નીચે મુજબ છે:

“૪૨. (૧) અપીલ કોર્ટ પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની અને પુનઃવિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

(૨) કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતો નથી અને અપીલ કોર્ટ તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના તારણ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, “મહત્વપૂર્ણ અને આકર્ષક

કારણો”, “સારા અને પૂરતા આધાર”, “ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો”, “વિકૃત તારણો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો”, વગેરે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને ઘટાડવાના હેતુથી નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો પુરાવાની સમીક્ષા કરવા અને પોતાના તારણ પર પહોંચવાની કોર્ટની સત્તાને ઘટાડવા કરતાં નિર્દોષ છૂટકારામાં દખલ કરવા માટે અપીલ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે “ભાષાકીય અલંકારો” ના સ્વરૂપમાં વધુ છે.

(જ) જોકે, અપીલ અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં આરોપીની તરફેણમાં બેવડું અનુમાન છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાનું અનુમાન ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાનું અનુમાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ પામે છે, પુનઃપુષ્ટ થાય છે અને મજબૂત બને છે.

(પ) જો રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.

૨૧. રાજેન્દ્ર પ્રસાદ વિ. બિહાર રાજ્ય માં, આ કોર્ટની ત્રણ જજોની બેંચે નિર્દેશ કર્યો હતો કે હાઈકોર્ટ માટે, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં, આરોપીના દોષના વિપરીત તારણ પર પહોંચવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટના કારણોને નકારી કાઢવા માટે રેકૉર્ડ પરથી મક્કમ અને વજનદાર કારણો સ્પષ્ટપણે દર્શાવવા આવશ્યક રહેશે. વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે, નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં, હાઈકોર્ટ માટે સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા વિશે વિપરીત દૃષ્ટિકોણ લેવો કાયદેસર રીતે પૂરતો નથી અને એ એકદમ હિતાવહ છે કે હાઈકોર્ટ વિશ્વાસપૂર્વક એવું તારણ કાઢે કે ટ્રાયલ કોર્ટ માટે તેઓની જુબાનીને નકારી કાઢવી લગભગ અશક્ય હતી. આ ફોજદારી ન્યાયના ન્યાયશાસ્ત્રીય પાસાના સાર તરીકે ઓળખવામાં આવ્યું હતું. આ દૃષ્ટિએ જોતાં, અપીલ સાથે વ્યવહાર કરવામાં હાઈકોર્ટનો અણઘડ અભિગમ, જેના પરિણામે શંકાનો લાભ આપીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના સચોટ અને સુવિચારિત ચુકાદાને ઉલટાવીને અપીલકર્તા નં. ૧ અને ૨ ને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, તે ટકી શકે તેમ નથી.”

૧૭. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવા અને માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદાઓ તથા સામાવાળાઓના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે હાલના આરોપીને કથિત ગુના સાથે જોડવા માટે કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવા નથી અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવા વ્યાજબી શંકાથી પર એવું સાબિત કરવા માટે એટલા વિશ્વાસપાત્ર નથી કે આરોપીએ કથિત ગુનો કર્યો છે. તેથી, રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં.

૧૮. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમના અવલોકન પરથી સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં અને આરોપીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં હકીકત અને કાયદાની કોઈ ભૂલ કરી નથી. પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરતાં પણ સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે ફરિયાદપક્ષ આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપને વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયો છે. તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ ટકી શકે તેવો છે અને હાલની અપીલ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૧૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતા, હાલની અપીલ ગુણદોષ વિનાની છે અને

તે નામંજૂર થવાને પાત્ર છે. પરિણામે, અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ છૂટકારાનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે. જામીન ખત રદ કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તાત્કાલિક પરત મોકલવામાં આવે.

(હેમંત એમ. પ્રચ્છક, ન્યાયમૂર્તિ)

(મૂલ ચંદ ત્યાગી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====